

**AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ ÖNÜNDEKİ YARGILAMA
SÜRECİNE KATILAN KİŞİLERE İLİŞKİN AVRUPA
SÖZLEŞMESİNİN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN**

(Resmî Gazete ile yayımı: 12.5.2004 Sayı: 25460)

Kanun No
5166

Kabul Tarihi
5.5.2004

MADDE 1. - Türkiye tarafından 3 Temmuz 2002 tarihinde Strasbourg'da imzalanan "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önündeki Yargılama Sürecine Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesi"nin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ ÖNÜNDEKİ YARGILAMA
SÜRECİNE KATILAN KİŞİLERE İLİŞKİN AVRUPA SÖZLEŞMESİ**

Strazburg, 5.III.1996

Bu sözleşmeyi imzalayan Avrupa Konseyi üyesi devletler,

4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanan İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi (Bundan böyle Sözleşme olarak anılacaktır) muvacehesinde, 6 Mayıs 1969'da Londra'da imzalanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde Adli Takibata Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesi'ni anımsayarak,

11 Mayıs 1994'te Strazburg'da imzalanan, kurulmuş olan denetim mekanizmasını yeniden yapılandıran, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun ve Divanı'nın yerini almak üzere daimî bir Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kuran, Sözleşmeye ek 11 No.'lu Protokolü dikkate alarak,

5166

5.5.2004

Bu gelişmenin ışığında, Sözleşmenin amaçlarını daha iyi bir şekilde gerçekleştirilmesi için, Mahkemede adli takibata katılacak kişilere, yeni bir sözleşme, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde Muhakemeye Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesi (Bundan böyle bu Sözleşmesi olarak anılacaktır) ile belirli bağışıklık ve kolaylıklar sağlamanın uygun olduğu düşüncesi ile,

Aşağıdakileri kararlaştırmışlardır:

Madde 1

1. Bu Sözleşme aşağıdaki kişilere uygulanır :

a. Mahkeme nezdinde yürütülen yapılan adli takibata taraf olarak katılan herkes ve bunların temsilcileri ve danışmanları;

b. Adli takibata katılmak üzere Mahkeme tarafından davet edilen tanıklar ve uzmanlar ve Mahkeme başkanı tarafından davet edilen diğer kişiler.

2. Bu Sözleşmenin amacı bakımından "Mahkeme" deyimi kurulları, daireleri, Büyük Daire heyetini, Büyük Daireyi ve yargıçları kapsar. "Adli takibata katılmak" deyimi, Sözleşmeye taraf Âkit Devlete karşı bir şikâyet amacı ile yapılan muhabereyi de kapsar.

3. Bakanlar Komitesi, Sözleşmenin 46 ncı maddesinin, 2 nci fıkrası çerçevesindeki yetkilerini kullanırken, bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen kişilerden birini, Bakanlar Komitesinde hazır olmaya veya yazılı bildirimde bulunmaya davet ederse, bu kişi hakkında bu Sözleşme hükümleri.

Madde 2

1. Bu Sözleşmenin 1 inci maddesinin 1 inci fıkrasında anılan kişiler, Mahkemeye yaptıkları sözlü veya yazılı açıklamaları veya sundukları belgeler ve diğer deliller bakımından yargı bağışıklığından yararlanırlar.

2. Mahkemeye yapılan beyanlar, verilen belge ve delillerin Mahkeme dışına münakalesi bağışıklıktan yararlanmaz.

Madde 3

1. Âkit devletler, bu Sözleşmenin 1 inci maddesinin 1 inci fıkrasında sayılan kişilerin, Mahkeme ile serbestçe yazışma hakkını tanırlar.

2. Tutuklular açısından bu hakkın kullanılmasında özellikle şunlar uygulanır :

a. Yazışmaları gereksiz gecikmeye mahal vermeden ve değiştirilmeden gönderilir ve muhatabına teslim edilir.

b. Bu kişiler hakkında, olağan yollardan Mahkemeye gönderdikleri bir yazı dolayısı ile herhangi bir şekilde disiplin işlemi yapılamaz.

c. Bu kişiler, Mahkemeye yaptıkları bir şikâyet sonucu ika edilen işlemlere ilişkin olarak, tutuklu buldukları devlet mahkemelerinde yetkili bir avukatla yazışma ve kimsenin duyamayacağı biçimde danışma hakkına sahiptirler.

5166

5.5.2004

3. Önceki bendlerin uygulanmasında bir kamu makamı ancak, yasadaki öngörülmesi ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, suç eylemlerinin açığa çıkarılıp kovuşturulmasının veya sağlığın korunmasının gerekli kılması hâlinde müdahalelerde bulunabilir.

Madde 4

1. a. Âkit Devletler, bu Sözleşmenin 1 inci maddesinin 1 inci fıkrasında anılan kişilerin serbestçe hareket edip, Mahkemedeki duruşmalara katılmak için seyahat etmelerini ve geri dönmelerini engellemeyi taahhüt ederler.

b. Bu hareket ve seyahat özgürlüğünün kullanılması, demokratik bir toplumda ulusal güvenlik ve kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin muhafazası, suç eylemlerinden kaçınma, sağlık ve ahlâkın korunması ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacı ile yasadaki öngörülenlerden başka hiçbir kısıtlamaya tâbi tutulamaz.

2. a. Bu kişiler, geçtikleri veya davanın görüldüğü devletlerde, seyahatlerine başlamadan önceki zamana ilişkin hareketleri veya mahkûmiyetleri dolayısı ile ne tutuklanabilir ne de kişisel özgürlüklerinden başka kısıtlamalara tâbi tutulabilir.

b. Her Âkit Taraf bu Sözleşmenin imza veya onaylanması sırasında bu fıkra hükümlerinin kendi vatandaşlarına uygulanmayacağını beyan edebilir. Bu tür bir beyan, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapılacak bir bildirimle her zaman geri alınabilir.

3. Âkit Taraflar, ülkelerine giren herkesin ülkeye geri dönmesine izin vereceklerini taahhüt ederler.

4. İlgilinin birbirini izleyen onbeş gün içinde, Mahkeme tarafından hazır bulunması istenmediği için seyahatine başladığı ülkeye geri dönme imkânını haiz olduğu durumlarda, bu maddenin 1 veya 2 nci fıkraları uygulanmaz.

5. Bir Âkit Devletin bu maddenin 2 nci fıkrasından kaynaklanan bir yükümlülüğü ile, Avrupa Konseyi'nin bir sözleşmesinden, bir suçluların iadesi sözleşmesinden ve diğer Âkit Taraflarla arasındaki ceza işlerinde adli yardım sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerin çelişmesi hâlinde, 2 nci fıkra hükmü öncelikle uygulanır.

Madde 5

1. Bu Sözleşmenin 1 inci maddesinin 1 inci fıkrasında anılan kişilere sadece, kendilerinin işlemlerinin, görev ve yükümlülüklerini ifa etmelerinin veya Mahkemede haklarını savunmalarının gerektirdiği ölçüde, söz hakkı ve bağımsızlıkları güvence altına alınarak serbestlik ve kolaylıklar sağlanabilir.

2. a. 2 nci maddenin 1 inci fıkrasında öngörülen bağışıklığı tamamen veya kısmen kaldırmaya sadece Mahkeme yetkilidir. Mahkeme, bu bağışıklığın adaletin gerçekleşmesini engellediğini düşündüğü ve bağışıklığın tamamen veya kısmen kaldırılmasının bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen amaçlara aykırı olmadığı durumlarda, bunu yapmakla yükümlüdür.

b. Bağışıklık Mahkeme tarafından re'sen veya herhangi bir Âkit Tarafın veya herhangi bir ilgili kişinin talebi üzerine kaldırılabilir.

c. Bağışıklığın kaldırılması veya bağışıklığın kaldırılmasının reddi kararları gerekçeli olmalıdır.

3. Bir Âkit Devlet, bu Sözleşmenin 2 nci maddesinin 1 inci fıkrasında öngörülen bağışıklığın kaldırılmasının, ulusal güvenliği ihlâl eden bir suç dolayısı ile gerekli olduğunu belgelerse, Mahkeme, bağışıklığı belgede belirtilen ölçüde kaldırır.

4. Bağışıklığı kaldıran bir karar verildikten sonra, karara etkili olabilecek bir gerçek ortaya çıkar ve talep sahibi de bunu önceden bilmiyorsa, Mahkemeye yeniden talepte bulunabilir.

Madde 6

Bu Sözleşmenin hiçbir hükmü Âkit Tarafların Sözleşme ile üstlendikleri yükümlülükleri kısıtlayacak veya ortadan kaldıracak biçimde yorumlanamaz.

Madde 7

1. Bu Sözleşme Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin imzasına açıktır. Devletler, bağlanma rızalarını;

a. Onay, kabul veya uygun bulmaya bağlı olmaksızın imzalayarak; veya,

b. Onay, kabul veya uygun bulma şartı ile imzalayıp, sonradan onaylayarak, kabul ederek veya uygun bularak, açıklayabilirler.

2. Onay, kabul ve uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi edilir.

Madde 8

1. Bu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyesi on devletin 7 nci madde hükmüne uygun olarak Sözleşme ile bağlanma rızalarını açıkladıkları tarih veya Sözleşmeye ek 11 No.lu Protokolün yürürlüğe girdiği tarihten hangisi daha sonra ise, o tarihten itibaren bir aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

2. Bağlanma rızasını sonradan açıklayan her devlet bakımından, bu Sözleşme imzalama veya onaylama, kabul etme veya uygun bulma belgesinin tevdiini takip eden tarihten itibaren bir aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 9

1. Her Âkit Devlet onaylama, kabul etme veya uygun bulma belgesini tevdi ederken veya daha sonra, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne hitaben yapacağı bir bildirimle, bu Sözleşmeyi uluslararası ilişkileri açısından sorumlu olduğu veya adlarına taahhütte bulunmaya yetkili kılındığı bildirimde belirtilen tüm ülkelere veya bunlardan herhangi birine teşmil edebilir.

5166

5.5.2004

2. Bu Sözleşme, 1 inci fıkrasına uygun olarak yapılan bildirimde belirtilen tüm ülkelerde veya ülkelerden birinde, bildirim Genel Sekretere ulaşma tarihinden itibaren bir aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

3. 1 inci fıkraya uygun olarak yapılan her bildirim, bu bildirimde belirtilen ülkeler hakkında, bu Sözleşmenin 10 uncu maddesinde yer alan fesih usulü uyarınca geri çekilebilir.

Madde 10

1. Bu Sözleşme süresiz olarak yürürlükte kalacaktır.

2. Her Âkit Devlet Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildirimle Sözleşmeyi feshedebilir.

3. Bu fesih bildirim Genel Sekretere tevdiinden itibaren altı ay sonra sonuç doğurur. Bununla birlikte, bu bildirim Âkit Devleti, bu Sözleşmenin 1 inci maddesinin 1 inci fıkrasında belirtilen kişilere karşı olan hiçbir yükümlülüğünden kurtarmaz.

Madde 11

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Konsey üyesi devletlere :

- a. Her imzalamayı,
- b. Her onaylama, kabul etme ve uygun bulma belgesinin tevdiini,
- c. 8 ve 9 uncu maddeler gereğince, bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği her tarihi,
- d. Bu Sözleşme ile ilgili, diğer her bildirim ve muhabereyi, bildirir.

Usulünce yetkili kılınmış olanlar bu Sözleşmeyi kabul ederek imzalamışlardır.

1996 Martının 5 inci günü, Strazburg'da, İngilizce ve Fransızca olarak, her iki metin de bağlayıcı olarak hazırlanmış ve bir nüshası Avrupa Konseyi Arşivine tevdi edilmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri onaylı nüshaları Avrupa Konseyi üyesi devletlerin her birine gönderecektir.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
42	58	321
48	83	61
48	84	211:212, 222:236

I- Gerekçeli 435 S. Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 84 üncü Birleşim tutanağına bağlıdır.

II- Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tali Adalet, Esas Dışişleri Komisyonları görüşmüştür.

III- Esas No. : 1/763